

Київський національний торговельно-економічний університет
Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Кафедра міжнародного бізнесу, фінансів та обліку

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гроші та кредит

повна назва навчальної дисципліни

для підготовки
студентів ступеня
вищої освіти

бакалавр

року набору

2019

молодший бакалавр,
бакалавр чи магістр

галузі знань

07 Управління та адміністрування

шифр і назва галузі знань

спеціальності

072 Фінанси, банківська справа та страхування

шифр і найменування спеціальності

освітня програма

Державні фінанси

назва освітньої програми

академічні групи

Ф - 19, Ф-19і, ЗФ - 19

шифри академічних груп

статус дисципліни

обов'язкова

Харків, 2020 рік

Розробник:

Шелест Олексій Леонідович,
доцент кафедри міжнародного бізнесу,
фінансів та обліку, кандидат економічних наук,
доцент

прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю, науковий
ступінь, вчене звання повністю

09.09.2020 р.

Керівник (гарант) освітньої
програми

Шелест Олексій Леонідович,
доцент кафедри міжнародного бізнесу,
фінансів та обліку, кандидат економічних наук,
доцент

прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада повністю, науковий
ступінь, вчене звання повністю

09.09.2020 р.

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри
міжнародного бізнесу, фінансів та обліку

назва кафедри

протокол від 09.09.2020 р. № 1.

Програму розглянуто та затверджено на засіданні методичної комісії інституту,
протокол від 11.09.2020 р. № 1.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни «Гроші та кредит» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування галузі знань 07 Управління та адміністрування.

Метою викладання навчальної дисципліни «Гроші та кредит» є формування системи загальних та фахових компетентностей з теорії грошей, кредиту функціонування монетарного ринку як теоретичної основи державної грошово-кредитної політики та формування навичок проведення основних операцій із інструментами грошового та кредитного ринків.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є економічні відносини з приводу функціонування грошей та кредиту, а також процес функціонування грошового - кредитного ринку як теоретико-методологічної бази державної монетарної політики.

У цій дисципліні досліджуються і розкриваються теоретико-методологічні засади грошей, інфляції, кредиту, особливості розвитку кредитних відносин в усіх ланках фінансово-кредитної системи.

Міждисциплінарні зв'язки вивчення навчальної дисципліни «Гроші та кредит» ґрунтуються на знаннях навчальної дисципліни «Економічна теорія» та є основою для подальшого засвоєння навчальних дисциплін, таких як «Податкова система», «Бюджетна система».

Мова викладання – українська.

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Навчальна дисципліна забезпечує набуття студентами:

загальних компетентностей:

ЗК 5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність працювати у команді.

ЗК 10. Здатність працювати автономно;

фахових компетентностей:

ФК 5. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

ФК 6. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері державних фінансів.

ФК 8. Здатність виконувати контрольні функції у сфері державних фінансів;

програмних результатів навчання:

ПРН 4. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПРН 5. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПРН 7. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері державних фінансів.

ПРН 11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері державних фінансів.

ПРН 16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність і функції грошей

Сутність грошей та їх роль. Гроші як економічна категорія. Дві концепції походження грошей: раціоналістична та еволюційна. Історія походження грошей. Підходи до сутності грошей: прагматичне тлумачення, концепція представників вартості та гіпотеза власної вартості неметалевих грошей. Функції грошей: гроші як міра вартості; гроші як засоби спілкування; гроші як засоби платні; гроші як засоби утворення скарбів і накопичення; всесвітні гроші.

Тема 2. Грошовий обіг та грошова маса

Зміст грошового обігу. Класична модель кругообігу потоків товарів, послуг та грошових платежів. Потоки коштів, які відображають участь збережень, інвестицій і фінансових ринків у моделі кругообігу доходів і послуг. Потоки коштів, які відображають зв'язок державного сектора та кругообігу доходів і продуктів. Гроші, які були в обігу, регулювання об'єму грошового обігу – грошова маса; показники грошової маси – агрегати грошової маси M0, M1, M2, M3.

Безготівковий грошовий обіг, сутність та його значення. Класифікація безготівкових розрахунків, принципи організації безготівкових розрахунків, основні потоки безготівкових розрахунків з юридичними і фізичними особами. Форми безготівкових розрахунків та способи платежів.

Готівково-грошовий обіг та його форми; форми і типи готівково-грошового обігу; робота банківських і парабанківських установ з готівкою. НБУ – центр готівкового обігу; регламентація грошового обігу на підприємствах та організаціях; регламентація грошового обігу в комерційних банках; емісійно-касова робота структур НБУ; прогнозування й облік касових обігів банків; організація інвестицій коштів і перевезення цінностей.

Тема 3. Грошовий ринок

Дерегулювання кредитних і фінансових ринків. Ринок короткострокового та середньострокового капіталу. Структура сучасного ринку позикових коштів: кредитна система, інвестиційна система (ринок цінних паперів). Основні джерела позикового капіталу, функції строку позикових капіталів і особливості його розвитку.

Організація інвестицій, основи організації інвестиційної діяльності банків. Види цінних паперів і операції з ними. Банківські операції з фондovими цінними паперами. Інвестиційна політика і фактори, які впливають на неї.

Сутність і роль грошово-кредитної політики; управління й регулювання грошового ринку. Суб'єкти грошово-кредитної політики. Цільова направленість монетарної політики. Місце, основа й роль монетарної політики. Інструменти грошово-кредитної політики: визначення норм обов'язкових резервів,

відсоткова політика; дефінансування комерційних банків; операції з цінними паперами на відкритому ринку; політика підтримки курсу національної валюти; регулювання імпорту й експорту коштів.

Тема 4. Грошові системи

Поняття й елементи грошової системи. Загальні елементи грошових систем. Найменування грошової одиниці, види грошових знаків., банківські білети, казначейські білети, масштаб цін, валютний курс, порядок готівкової і безготівкової емісії та обіг грошових знаків, грошово-кредитне і валютне регулювання.

Основні типи грошових систем: ринкового та неринкового типу, відкритого та закритого типів, саморегулювання та регулювання грошової системи. Системи металевого, паперо-грошового та кредитного обігу.

Грошова система України. Перші роки незалежності та грошовий обіг; національна грошова одиниця; юридична основа грошової системи України; роль Національного банку в утворенні та функціонуванні грошової системи.

Тема 5. Інфляція та грошові реформи

Поняття інфляції; економічна категорія інфляції у другій половині XIX століття; інфляція в докапіталістичних формаціях; інфляція до 1-ої світової і після 2-ої світової війн; поняття повзучої інфляції; приведення до відповідності грошової маси щодо потреби народного господарства за допомогою грошових реформ. Поняття грошової реформи. Типи грошових реформ; дефляція і деномінація грошової маси; девальвація і ревальвація; наслідок грошових реформ. Історичні довідки щодо грошових реформ. Розвиток грошових реформ у Росії, СРСР та країнах Східної Європи.

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи

Валютна система та її елементи. Поняття „валюта” та „валютна система”, національна, міжнародна і світова валютна система. Історія розвитку валютних систем. Валютна політика, її складові частини та організації. Конвертована валюта, її позитивні якості та недоліки, типи конвертованості валюти; вільно і частково конвертована валюта, замкнуті та клірінгові валюти. Валютна незалежність і валютна обмеженість. Валютний курс, монетний паритет; типи валютних курсів: фіксовані та плаваючі курси валют. Фактори, які впливають на курс валюти. Котирування валют (фіксінг). Валютна корзина. Грошова і облікова політика. Валютна інтервенція. Міжнародні розрахункові операції. Валюта цін і валюта платежу. Валютні ризики. Захисні та індексні обмови, хеджування. Форвардні операції. Курс „спот” Валютні опціони, ф’ючерсні операції. Вексельний кредит і кредит по дискретному обліку. Акредитиви, їх типи і дія

(отзивні, безотзивні, револьверні, покриті та непокриті, інкасо чисті та документарні, платіжні доручення, гарантовані операції.

Тема 7. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм

Поняття грошей; гроші при простому товарному підприємстві; гроші при капіталізмі; гроші в СРСР, теорії грошей; кількісна теорія грошей; поняття і суб'єкт грошово-кредитної політики; цільова направленість монетарної політики на сучасному етапі; ціль цієї політики – стратегічна, проміжна, тактична. Місце монетарної політики в загальнодержавної економічної політиці. Інституційна основа монетарної політики на сучасному етапі розвитку економіки України. Роль монетарної політики. Інструменти грошово-кредитної політики держави.

Тема 8. Кредиту ринковій економіці

Структурні зміни грошово-кредитної системи. Кредитна система України, її еволюція, види кредитних установ; установи банківської системи; установи парабанківської системи. Основи організації банківського кредитування. Кредитний потенціал комерційного банку; сутність кредиту та його роль; класифікація кредитів комерційних банків; умови кредитної угоди; кредитна позика та її диференціація; етапи процесу кредитування; операції комерційних банків щодо видання та погашення окремих видів позик; активні і пасивні кредитні операції; комерційні та споживчі кредити; заставні операції; кредитні операції з цінними паперами; нові банківські продукти в кредитуванні.

Тема 9. Фінансові посередники грошового ринку

Грошовий обіг, його зміст; класична модель кругообігу потоків товарів та послуг і потоків грошових платежів; потоки грошових коштів, які відображають участь збережень, інвестицій, фінансових ринків у моделі кругообігу прибутків і послуг; потоки грошових коштів, які відображають зв'язок державного сектора з кругообігом прибутків і продуктів. Кредитна система країни, її еволюція; ієрархічні структури кредитної системи; емісійні банки; комерційні банки; установи парабанківської системи.

Тема 10. Центральні банки

Кредитна система України; види кредитних установ; установи парабанківської системи; установи банківської системи; емісійні та неемісійні банки. Появлення центральних емісійних банків та загальна характеристика їх статуту; створення Національного банку України; функції Національного банку України; Національний банк України – фінансовий аспект влади; Національний банк України – центр методичного забезпечення організації кредитування та грошових розрахунків; Національний банк України – центр методичного забезпечення організації бухгалтерського обліку в банках; регулювання

Національним банком України банківської діяльності; внутрішні ревізії банків; грошово-кредитна політика і Національний банк України; організація Національним банком України масштабних ринків; кредитні взаємовідносини між Національним банком України та комерційними банками; організація Національним банком України грошово-готівкового обігу та грошово-кредитної політики держави; валютне регулювання і контроль.

Тема 11. Комерційні банки

Кредитна система країни та її еволюція; банківська система України; види кредитних установ: емісійні банки, комерційні банки, спеціалізовані банки; установи парабанківської системи. Комерційні банки, порядок їх створення; поняття та історія банківської справи; сутність і економічні основи діяльності комерційного банку; сучасні уявлення про сутність банку; специфіка комерційного банку як підприємства; стратегія комерційного банку і фактори його діяльності; організація комерційних банків; порядок утворення комерційних банків; дотримання економічних норм; доходи, витрати і прибутки банків; банківські операції, їх види і класифікація; управління банківською справою; маркетинг у банках; аудит, облік і звітність банків.

Тема 12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною

Валютна політика Національного банку України; валютні регулювання держави; валютний контроль в Україні; міжнародні взаємовідносини України і участь її в міжнародних фінансових організаціях. Міжнародний валютний фонд, його ціль, історія створення, членські квоти, конвертованість валюти України та її права; кредити міжнародного валютного фонду, його види; міжнародний банк реконструкції і розвитку (світовий банк), його засновники, діяльність, сфера розповсюдження впливу.

4.2. Структура навчальної дисципліни за формами навчання

Теми дисципліни	Обсяг у годинах																								
	денна форма												заочна форма												
	повна						скорочена						повна						скорочена						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі					усього	у тому числі					
Л		СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС	Л		СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС	Л		СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС	Л		СЗ	ПЗ	ЛЗ	СРС		
Тема 1. Сутність і функції грошей	14	2		2		10																			
Тема 2. Грошовий обіг та грошова маса	14	2		2		10																			
Тема 3. Грошовий ринок	14	2		2		10																			
Тема 4. Грошові системи	14	2		2		10																			
Тема 5. Інфляція та грошові реформи	14	2		2		10																			
Тема 6. Валютний ринок і валютні системи	14	2		2		10																			
Тема 7. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	14	2		2		10																			
Тема 8. Кредит у ринковій економіці	14	2		2		10																			
Тема 9. Фінансові посередники грошового ринку	14	2		2		10																			
Тема 10. Центральні банки	14	2		2		10																			
Тема 11. Комерційні банки	18	4		4		10																			
Тема 12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	22	4		4		14																			
Усього годин / кредитів ECTS	180	28		28		124																			

Навчальні матеріали з освітнього компоненту доступні на Порталі навчальних ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу інституту: <https://edu.htei.kh.ua/course/view.php?id=1109>.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Сутність і функції грошей

1. Історичні аспекти зміни форм грошей та їх характеристика.
2. Історичні аспекти походження гривні.

Тема 2. Грошовий обіг та грошова маса

1. Модель грошового обороту.
2. Порівняльна методика грошових агрегатів.

Тема 3. Грошовий ринок

1. Рівновага на грошовому ринку та процент.
2. Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку.

Тема 4. Грошові системи

1. Державне регулювання грошового обороту.
2. Творення грошової системи України.

Тема 5. Інфляція та грошові реформи

1. Особливості та етапи розвитку інфляції в Україні.
2. Особливості проведення та результати грошової реформи в Україні.

Тема 6. Валютний ринок і валютні системи

1. Групи учасників валютного ринку.
2. Класифікації валютного ринку за різними ознаками.

Тема 7. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм

1. Наукові досягнення номіналізму.
2. Помилковість металістичних поглядів меркантилістів.

Тема 8. Кредит у ринковій економіці

1. Класифікація банківських кредитів.
2. Види банківського обслуговування підприємств.

Тема 9. Фінансові посередники грошового ринку

1. Особливості побудови банківської системи України.
2. Особливості побудови кредитної системи України

Тема 10. Центральні банки

1. Становлення центрального банку України.
2. Шляхи створення центральних банків.

Тема 11. Комерційні банки

1. Показники діяльності банків.
2. Клієнти та ризики банку.

Тема 12. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною

1. Приоритетні напрями діяльності ЄБРР в Україні.
2. Міжнародні каси взаємодопомоги.

Зміст, порядок виконання та критерії оцінювання самостійної роботи студентів наведено на Порталі навчальних ресурсів та інформаційної підтримки освітнього процесу інституту: <https://edu.htei.kh.ua/course/view.php?id=1109>.

Організація самостійної роботи студентів регламентується наступними нормативними документами:

- Положенням про самостійну роботу студентів Харківського торговельно-економічного-інституту КНТЕУ;
- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ.

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНІ НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ

Не передбачено навчальним планом

7. ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Для визначення рівня засвоювання студентами навчального матеріалу використовуються наступні форми оцінювання та схема розподілу балів:

Осінь 2020/2021 н. р.

№	Рейтингові оцінки	Макс. бали за формами навчання	
		денна	заочна
1	Поточний контроль	60	
1.1	<i>Тема 1</i>		
	Виконання практичного завдання		
	Тестування на Порталі	5	
1.2	<i>Тема 2</i>		
	Виконання практичного завдання	3	
	Тестування на Порталі	2	
1.3	<i>Тема 3</i>		
	Виконання практичного завдання	3	
	Тестування на Порталі	2	
1.4	<i>Тема 4</i>		
	Виконання практичного завдання	3	
	Тестування на Порталі	2	
1.5	<i>Тема 5</i>		
	Виконання практичного завдання	3	
	Тестування на Порталі	2	

№	Рейтингові оцінки	Макс. бали за формами навчання		
		денна	заочна	
1.6	<i>Тема 6</i>			
	Виконання практичного завдання	3		
	Тестування на Порталі	2		
1.7	<i>Тема 7</i>			
	Виконання практичного завдання	3		
	Тестування на Порталі	2		
1.8	<i>Тема 8</i>			
	Виконання практичного завдання	3		
	Тестування на Порталі	2		
1.9	<i>Тема 9</i>			
	Виконання практичного завдання	3		
	Тестування на Порталі	2		
1.10	<i>Тема 10</i>			
	Виконання практичного завдання	3		
	Тестування на Порталі	2		
1.11	<i>Тема 11</i>			
	Виконання практичного завдання	3		
	Тестування на Порталі	2		
1.12	<i>Тема 12</i>			
	Виконання практичного завдання			
	Тестування на Порталі	5		
2	Підсумковий семестровий контроль (письмова екзаменаційна робота)		40	
2.1	Завдання на оцінювання теоретичних знань (комп'ютерне тестування)		10	
2.2	Завдання на оцінювання практичних навичок (розрахунково-аналітичне або ситуаційне завдання)		10	
2.3	Завдання на оцінювання професійних вмінь (розрахунково-аналітичне або ситуаційне, або творче завдання)		20	
3	Оцінка з дисципліни		100	

Оцінювання результатів навчання студентів здійснюється за 100-баловою шкалою та шкалою ЄКТС. Умовою допуску до підсумкового семестрового контролю є виконання програми навчальної дисципліни і отримання оцінки за виконання завдань поточного контролю не менше ніж 36 балів. Мінімальна загальна кількість балів для отримання позитивної оцінки з дисципліни – 60.

Організація та проведення контрольних заходів регламентується наступними нормативними документами:

- Положенням про оцінювання результатів навчання студентів у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ;

- Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському торговельно-економічному інституті КНТЕУ.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. Основні джерела інформації

1. Фінанси, гроші та кредит : навчальний посібник / за редакцією К. Д. Гурової. – Харків : Світ Книг, 2015.–672 с.
2. Алексєєв І. В. Гроші та кредит : навчальний посібник / І. В. Алексєєв. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. –312 с.
3. Гроші та кредит : навчальний посібник / за редакцією О. Л. Шелеста. – Харків : ФОП О. В. Бровін, 2014. – 267 с.

10.2. Додаткові джерела інформації

4. Гроші та кредит : методичні вказівки до самостійного вивчення дисципліни / [укладачі : В. В. Зянько, І. М. Вальдшмідт] ; Міністерство освіти і науки України, Вінницький національний технічний університет. – Вінниця : Вінницький національний технічний університет, 2017. –65 с.
5. Про банки і банківську діяльність : [Електронний ресурс] : Закон України № 2121-III від 7.12.2000 р. // Верховна Рада України. Законодавство України : [база даних]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show /2121-14/ed20131011>. – Станом на 27.08.2020. – Назва з екрана.
6. Про Національний банк України : [Електронний ресурс] :Закон України № 679-XIV від 20.05.1999 р. // Верховна Рада України. Законодавство України : [база даних]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>. – Станом на 27.08.2020. – Назва з екрана.
7. Інформаційні матеріали [Електронний ресурс] // Національний банк України : офіційне Інтернет-представництво. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=9114202&cat_id=36738. – Станом на 27.08.2020. – Назва з екрана.